

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

آفات مهم گیاهان فضای سبز درخت نارون (بخش ششم)

۳- آفات چوبخوار

۳-۱- نام فارسی: سوسک چوبخوار نارون (سوسک شاخک بلند سارتا) نام لاتین: *Aeolesthes sarta*

نام راسته و خانواده: Coleoptera/Cerambycidae

مناطق انتشار: تمام نواحی کشور

میزبان‌ها: انواع صنوبر، بید، چنار، نارون، گردو و اقاچیا

شکل‌شناسی: حشرات کامل این آفت قهوه‌ای مایل به خاکستری و به طول بدن ۴۷-۲۲ میلی‌متر هستند. حشره نر کوچک‌تر از حشره ماده ولی شاخک آن بلندتر از طول بدن می‌باشد. لاروها زرد کم‌رنگ، پوشیده از موهای طلائی، دارای سر قهوه‌ای و آرواره‌های سیاه که نهایتاً طول آنها به ۷۰-۶۰ میلی‌متر می‌رسد. شفیره نیز شیری رنگ است.

حشره کامل و لارو سوسک چوبخوار نارون

زیست‌شناسی: در شرایط آب و هوایی اصفهان روند خروج حشرات کامل از مکان‌های زمستان‌گذران داخل تنه‌های آلوده به آفت (محفظه شفیرگی)، اواسط فروردین تا اواخر اردیبهشت ماه می‌باشد. اوج ظهور حشرات کامل حدوداً اوایل اردیبهشت بوده که این زمان از نقطه نظر مبارزه شیمیایی به صورت محلول پاشی تنه و تاج درختان میزبان جهت از بین بردن حشرات کامل و جلوگیری از جفت‌گیری آنها حائز اهمیت می‌باشد. حشرات ماده پس از جفت‌گیری تخم‌های خود را شب‌هنگام در دسته‌های چندتایی و یا منفرد در شکاف‌ها و محل‌های زخم‌شده تنه درخت قرار می‌دهند. فعالیت لاروهای سن اول پس از تفریح تخم با سوراخ کردن پوست تنه و تغذیه در زیر پوست آغاز گردیده که اوج ظهور این دسته از لاروها اوایل خرداد می‌باشد. این زمان نیز از نقطه نظر مبارزه شیمیایی جهت کنترل لاروهای سن اول با تزریق سموم سیستمیک و یا استفاده از سموم نفوذی دارای اهمیت است. با افزایش سن لاروی و

در نتیجه تغذیه بیشتر، تونل‌هایی پیچ در پیچ و بی‌قاعده درون چوب ایجاد می‌شود که از فضولات و پودر چوب انباشته می‌گردند. ۳۵ درصد از جمعیت در پاییز همان سال به شفیره و حشره کامل تبدیل شده و سیکل زندگی خود را یکساله تکمیل می‌نمایند. در حالی که در ۶۵ درصد باقیمانده فعالیت تغذیه‌ای لاروها در زمستان متوقف شده و در بهار سال بعد لاروها فعالیت خود را از سر گرفته و نهایتاً در اواخر شهریور ماه در انتهای کانال تغذیه خود با مسدود کردن آن با ذرات فشرده چوب به شفیره تبدیل می‌گردند. حشرات کامل نسل جدید زمستان را به حالت دیابوز در همان محفظه شفیرگی داخل تنه سپری می‌کنند. بنابراین دوره یک نسل آفت ۱ یا ۲ سال به طول می‌انجامد.

نحوه خسارت: خسارت اصلی مربوط به مرحله لاروی است، به نحوی که خورده شدن قسمت‌هایی از چوب، افتادن پوست درخت و قطع جریان شیره نباتی را موجب شده و منجر به خشکیدگی تدریجی و در نهایت مرگ میزبان می‌گردد. همچنین به لحاظ تهی شدن قسمت داخلی تنه خطر سقوط درختان آفت‌زده افزایش می‌یابد. بیشترین خسارت لارو مربوط به زمانی است که در قسمت زیر پوست فعالیت داشته و ناحیه کامبیوم و لایه زاینده را نابود می‌نماید (لاروهای سنین اولیه). به طور کلی علائم خسارت این آفت عبارتند از: وجود سوراخ‌های بیضوی بزرگ روی تنه، خروج خاک اره همراه با شیره از محل تغذیه لاروهای جوان و نیز وجود ذرات ریز چوب و فضولات ناشی از تغذیه لارو در پای درخت و در نهایت خشکیدگی میزبان.

کنترل: رعایت اصول به‌زراعی نظیر آبیاری و کوددهی مناسب، حذف شاخه‌های خشک و بیمار، جلوگیری از ایجاد زخم روی شاخه‌ها و تنه، کنترل عوامل پوسیدگی تنه، پانسمان مناسب محل زخم‌ها و هرس شاخه‌ها، رعایت نکات فنی قبل از کاشت (انتخاب گونه مناسب، رعایت فاصله کاشت بین درختان و استقرار پوشش سبز مناسب در فواصل بین درختان) در مدیریت مبارزه با سوسک شاخک بلند سارتا از اهمیت بالایی برخوردار است. در کنترل مکانیکی آفت با استفاده از مفتولی داخل دالان لاروی از طریق دهانه سوراخ ورودی که همان سوراخ خروجی است، پاکسازی شده و لارو موجود مورد اصابت نوک مفتول قرار گرفته و به آسانی از بین می‌رود. برای اطمینان بیشتر از قرص تدخینی فستوکسین در داخل سوراخ‌ها استفاده و سپس دهانه آنها با بتونه و چسب پیوند مسدود و پانسمان می‌شود. در مبارزه شیمیایی با آفت محلول پاشی تاج و تنه درخت همزمان با اوج ظهور حشرات کامل و نیز تزریق سموم سیستمیک نظیر ایمیداکلوپراید (کنفیدور) یا اکسی‌دیمتون متیل (متاسیستوکس) در تنه و در خاک اطراف طوقه در عمق ریشه به مدت ۲-۴ هفته قبل از اوج ظهور لاروهای سن اول مؤثر می‌باشد. در ایران قارچ پاتوژن *Lecanicillium muscarium* علیه لارو سوسک چوبخوار سارتا مورد ارزیابی آزمایشگاهی قرار گرفته و به نظر می‌رسد که عامل پاتوژن مذکور می‌تواند به عنوان کنترل کننده این آفت مطرح باشد.

